

معرفی مجموعه داستان «صداهایی در شب»

پذیرایی گرم از خواننده

مهدی قزلی

نخستین کلماتی که نویسنده در آغاز داستانش به کار می برد، و همچنین نحوه قرارگرفتن آن ها در کنار هم و به عبارت دیگر، «ساخت نحوی» جمله آغازین، در کنار لحن انتخاب شده برای آغاز داستان، همه و همه، تأثیر مهم و بسزایی بر خواننده می گذارند. البته این بدان معنا نیست که سایر جملات داستان مهم نیستند، اما جمله اول یا -به قول معروف- «گشایش» داستان چیز دیگری است، درست همانند داستان های کوتاه استیون نخست میزبان، پس از آنکه در را می گشاید و میهمانان را به خانه اش فرا می خواند. به احتمال زیاد، با حقیر هم عقیده اید که آن چند ثانیه آغازین، با اینکه جزء ناچیزی از کل زمان صرف شده برای مهمانی است، شاید مهم ترین بخش آن به شمار رود؛ استقبال (یا، به قول فردوسی، «پذیره شدن») صمیمانه، گرم و گیرا، و -در مواردی مانند مهمانی های مرتبط با جشن تولد- غافل گیرکننده و همراه با شگفتاناه (با همان سورپرایز) می تواند نوبدبخش ساعات دل نشینی باشد که در ادامه درانتظار میهمانان است، درست همانند داستان های کوتاه استیون میلیهاوزر - نویسنده ای که دو هفته پیش مجموعه داستان «خنده های خطرناک» او را معرفی کردیم- که گشایش های درخشانی دارند. جمله های آغازینی که واضح است با دقت و سواس فراوانی به نگارش درآمده اند، و می توانند خواننده را به خواندن ادامه داستان ترغیب کنند. این شروع ها عجیب، یادآور جملات نخست داستان های خورخه لوئیس بورخس آرژانتینی و ادگار آلن پو آمریکایی است، دو داستان نویسی که قالب ادبی «داستان کوتاه» را به اوج رساندند و الهام بخش شمار زیادی از داستان نویسان پس از خود گشتند.

در ادامه، شماری از گشایش های داستان های مجموعه داستان «صداهایی در شب» را مرور می کنیم، مجموعه ای که شامل شانزده داستان کوتاه است، و نکته فوق العاده جالب ماجرا اینجاست که در بخشی از داستان آخر، با عنوان «صدایی در شب»، نویسنده، به شکلی ظریف و هوشمندانه، به بحث «گشایش در متون ادبی» اشاره می کند و از زبان پدر شخصیت اصلی داستان چنین می گوید (ص ۳۵۷) که سه جمله در کل ادبیات وجود دارد که بهترین آغازها هستند: «در آغاز خدا آسمان و زمین را آفرید» [که نخستین جمله سفر (به معنای «کتاب») «پیدایش» است از آسفاورخمسه یا همان تورات که بخش نخست از بخش های سه گانه عهد عتیق است]، «اسماعیل خطایم کنید» ("Call me Ishmael") [که جمله آغازین رمان «موبی دیک» است از هرمان ملویل]، و «آن سوها، دورتر از هر غربی، دهکده لوور ترینوزیج قرار دارد» [که آغاز یک داستان کودکانه است با نام "Tootle"]. عنوان و جمله نخست شماری از داستان های کتابی که امروز معرفی می کنیم به قرار زیرند:

«جلاّی جادویی» باید همان دم در می گفتم، نه»، به آن غریبه ای که گردنی نحیف و کیف سیاهی در یک دست داشت که او را به یک سو خم کرده بود. (ص ۷)، «اشباح»: برخلاف گمان عده ای، اشباح شهر ما فقط در تاریکی سروکله شان پیدا نمی شود. (ص ۲۹)، «تب پری دریایی»: تقریباً صبح زود، ساعت چهارونیم صبح نوزدهم ژوئن، موج های دریا پری دریایی را به ساحل ما آوردند. (ص ۷۹)، «جایی دیگر»: در آن تابستان، شهر ما دچار بی قراری شد، می شد آن را در خیابان اصلی یا در ساحل حس کرد. (ص ۱۶۷)، «سیزده زن»: من سیزده زن دارم، ما همگی در یک خانه زندگی می کنیم، (ص ۱۸۵) [برای مزاح عرض کنم که نگران نباشید، این داستانی در راستای تبلیغ چند همسری نیست! اتفاقاً، در یکی از خوانش های ممکن از آن، می توانید به نتایج بسیار جالبی برسید در راستای تحکیم نهاد خانواده های تک همسر]، «آرکادیا»: از فشار زندگی خسته شدید؟ پس به آرکادیا خوش آمدید! (ص ۲۰۳)، «این مکان»، اسمش «این مکان» بود، از همان بجگی می فهمیدیم که اسم جالبی نیست. (ص ۲۷۵)،

«صدایی در شب»: سموئیل نوجوان در تاریکی از خواب برمی خیزد، مشکلی پیش آمده است. بیشتر مفسران بر این باورند که این حادثه درون معبد رخ می دهد و نه در خیمه ای بیرون معبد و زیر آسمان پرستاره. (ص ۳۳۱).

«صداهایی در شب»، نوشته استیون میلیهاوزر ترجمه جواد همایون پور نشر ثالث، ۳۶۰ صفحه، ۳۲۰ هزار تومان.

دریافت مجوز پیش از انتشار کتاب در سوریه اجباری شد

سانسور کتاب در حکومت جدید سوریه

وزارت اطلاع رسانی سوریه دریافت مجوز پیش از انتشار کتاب ها را در این کشور الزامی کرد. به گزارش خبرگزاری «ایبنا» به نقل از «الاخبار»، وزارت اطلاع رسانی سوریه، با صدور بخش نامه ای جدید، دریافت مجوز پیش از صدور یا عرضه کتاب ها در داخل و خارج کشور را الزامی کرد. این تصمیم واکنش های گسترده ای را در میان نویسندگان و ناشران سوری برانگیخت و فعالان فرهنگی آن را «ضربه ای به آزادی بیان» و «روی آوردن به سیاست های سرکوبگرانه» توصیف کردند. مروان عدوان، فرزند نویسنده فقید سوری، مدحود عدوان و مدیر نشر «الدار»، در واکنش به این تصمیم، در صفحه شخصی خود نوشت، «در حالی که بسیاری از کشورهای عربی در مسیر کاهش میزان سانسور حرکت می کنند، وزارت اطلاع رسانی سوریه تصمیم به اعمال مجدد سانسور پیش از انتشار گرفته است». در پی بالاگرفتن اعتراض ها، وزارت اطلاع رسانی سوریه با انتشار بیانیه ای توضیح داد که این تصمیم صرفاً برای مدیریت وضعیت انتقالی و پوشش شکاف های قانونی پس از سقوط حکومت سابق اتخاذ شده است. در این بیانیه آمده است که دریافت مجوز روندی قانونی است که از پیش وجود داشته است و همچنان ادامه دارد. با این حال، منتقدان این توضیحات را کافی ندانستند و بسیاری از نویسندگان و ناشران سوری آن را «تصمیمی فاجعه بار» و نمونه ای تازه از محدودسازی آزادی های فرهنگی خواندند و خواستار لغو کامل شرط دریافت مجوز پیش از انتشار شدند، زیرا به باور آنان، وجود هر نوع سانسور با آزادی نشر و بیان در تضاد است. تصمیم تازه وزارت اطلاع رسانی سوریه مبنی بر الزام مجوز پیش از انتشار، به طور ضمنی، دوباره در بازار کتاب را به روی نویسندگانی که آثارشان در دوران حکومت قبلی اجازه نشر نداشت، بست.

علی باقریان

پُر از دردْ خوالیگران^(۱) را جگر

پُر از خوڻ دو دیده پُر از کینه سر

همی بنگرید این بدان آن پدین

ز گردِ اِیدادشاه^(۲) از مین

۱- خوالیگران: آشپزان.

۲- پیدادشاه: شاه پیداد، شاه پیدادگر.

۳- پیرداختند: تهی ساختند، خالی کردند.

۴- از آن دو نفر، مغز سر یکی را خالی کردند.

۵- ز ینهار: امان.

۶- نگر: مراقب باش، بپا.

۷- از جان دیگری گذشت و امانش داد، و به او گفت: «حواست باشد که خودت را پنهان کنی و جایی آفتابی نشوی!»

از آن دو یکی را پیرداختند^(۳)

جز این چاره ای نیز نشناختند

برون کرد مغز سر گوسپند

بیامیخت با مغز آن ارجمند

درباره کتاب «قرار با خورشید: روایت هایی از مواجهه با امام رضا(ع)»، در گفت وگو با پدیدآورندگان آن

خاطره نگاری یک قرار دوستانه

گروه فرهنگ و ادبیات

پنجشنبه ای که گذشت،

۱۱ اردیبهشت ماه، درمیان های دهه

کرامت، «به نشر» انتشارات آستان

قدس رضوی از یک اثر ویژه رونمایی

کرد، «قرار با خورشید، روایت هایی از مواجهه با امام

رضا(ع)»، البته از مواجهه با امام هشتم^(۴) هزاران روایت

در دست است که در جای خود ارزشمندند، اما این

مهدی قزلی، نویسنده و گردآورنده:

«قرار با خورشید» خود خود زندگی است

به غیر از دوستانی که کارشان در این

مجموعه چاپ و منتشر شده است،

افراد دیگری هم بودند که با آن ها

برای همکاری صحبت کرده بودیم.

برخی پذیرفتند و برخی نه، برخی

توانستند و برخی نه، برخی نیز نوشتند، اما منتشان

-به قولی- درنیامد و خودشان را راضی نکرد، تا اینکه

در نهایت به این ترکیب رسیدیم.

درباره آنچه در این اثر روایت شده است نیز باید گفت

این تجربه ها لزوماً تجربه های معنوی نیست و درواقع

تجربه های زندگی است. آنچه در حرم امام رضا^(۵)

برای ما اتفاق می افتد، تجربه زندگی است. شاید

بخشی دُرْ معنوی بالایی داشته باشد، اما بخشی

این طور نیست. اتفاق ها و روایت ها خیلی معمولی

است، مثل زمانی که می رویم توی صف می ایستیم

تا جای بگیریم، می رویم گوشه ای در کنار خانواده

یا دوستان می نشینیم و می گویم و می خندیم،

سلفی می گیریم و می گذاریم توی پروفایلمان، توی

اینستاگرام یا صفحه مجازی. امکان دارد بخشی از

این تجربه ها جنس معنوی داشته باشد، اما همه

آن ها از این جنس تجربه هانیست، می خواهم بگویم

خود خود زندگی است و تلفیقی از چیزهایی دیگر،

چیزهایی که هم برای نویسنده ها اتفاق می افتد هم

برای آن ها که نویسنده نیستند.

نکته این است که نویسنده ها و هنرمندان تربیت

شده اند تا آنچه را فهمیده اند و حس می کنند به

بهترین شکل ممکن ارائه کنند. از این منظر، شاید

مردم عادی نتوانند آنچه را تجربه کرده اند ارائه کنند.

اما راهش چیست؟ همین ارائه کردن، پشت سرهم،

بارها و بارها، تا کم کم این تربیت شدن اتفاق بیفتد.

من یقین دارم این کتاب، خودش، چهره به چهره و

مهرمهر قزلی نویسنده

پُل داش

ما هر سال تابستان می رفتیم مشهد، این چیزی بود که به صورت رسمی بین دروهمسایه و پچه های

مدرسه اعلام می شد. اما، وقتی

آخر تابستان با صورت های

آفتاب سوخته و دست های

خشکی بسته برمی گشتیم، معمولاً

سوغات مشهد همراهمان نبود،

ماست خیکی و قره قروت و کیشته

پادداشت

پادداشت

من که وامی مانم، بیشتر وقت ها

با مخالفم یا می گویم نمی توانم و

کار من نیست. دقیقاً همین دو-

سه جمله را تحویلشان می دهم.

بعد، همه شان تعجب می کنند و

همان پرسش بیخود همیشگی را

مطرح می کنند: «شما که نویسنده

مشهدی هستی یعنی هیچ روایتی،

هیچ داستانی درباره امام رضا^(۶)

نداری که بنویسی؟!»

داستان از همین جا شروع

می شود: قرار است چیزی

«نوشته شود». اما، ظاهراً، توی این

پرسش ها، تنها چیزی که به آن فکر

نمی کنند همین فرایند «نوشتن»

زبان به زبان، به وسیله مخاطبان به همدیگر معرفی

خواهد شد و من، نه از تریبون شما و نه از هیچ تریبون

دیگری، تلاشی برای اینکه مخاطبان بروند سراغ این

کتاب نخواهم داشت، از این بابت مطمئن هستم.

مرتضی درخشان، نویسنده:

تنوع رنگ نگاه ها کار را خواندن کرده است

من یکی از تجربه های شخصی ام را

از یک تشریف ویژه به حرم نوشته ام

که اتفاق جالبی بود. طبیعتاً، یک

بخشی از آن خاطره است و درواقع

از آن دست نوشته هاست که

نویسنده باید خودش را توی آن ببیند.

درباره نوشتن چنین روایت هایی، مسئله نگاه است.

شما چه چیزی را می توانید از مسائل دینی و مذهبی

دور بدانید؟ مسئله زاویه دید است. ما نباید فکر

کنیم که این دواز هم جدا هستند؛ زیارت هم بخشی

از زندگی است و اتفاقاً بخش خوبی از زندگی است.

تجربه اجتماعی آدم ها هم همین طور؛ بخشی از

زندگی است. همه این ها می شود یک روایت. مهم

این است که ما دوربینمان را کجا بگذاریم و نگاهمان

چطور باشد. هر انسانی زاویه منحصر به فردی دارد،

یعنی، وقتی شما به یک پدیده مشترک نگاه می کنید،

آن پدیده را از منظر خودتان می بینید، اینکه آدم های

مختلف دارند حرم امام رضا^(۷) و مواجهه های خود را

روایت می کنند، خودش، یک مسئله منحصر به فرد

است که خرده روایت های جدید را تولید می کند.

مثلاً، اینکه شما به عنوان یک مشهدی به حرم می روید

خیلی متفاوت است با اینکه یک تهرانی، خوزستانی یا

قمی به حرم برود. این نگاه های مختلف خیلی مهم

است. ضمن اینکه یک تیم حرفه ای این کار را انجام

داده است. این تنوع رنگ نگاه ها و محصولی که ارائه

می دهند کار را خواندن می کند. ما روایت های

زیادی از زیارت داریم که در فضای مجازی با کتاب ها

و روزنامه ها به چاپ رسیده است. اما ویژگی انحصاری

این کتاب تنوع و رهایی آثار آن است، مثلاً، دیدن چنین

روایتی از بهرام عطیمی، که کارگردان و انیماتور است،

خیلی اتفاق جذابی است.

نکته دوم اینکه نویسنده هایی که در این مجموعه

حضور دارند نویسنده هایی هستند که به نظر من

کمتر چنین چیزی را از آن ها دیده ایم. البته یک

بخش از این دوستان آن قدر بزرگ هستند و کارکرد

و عملکردشان قوی است که افتخار بنده و امثال

بنده است بخواهیم کنار آن ها کار کنیم، مثل رضا

امیرخانی که دغدغه های ارزشمندی دارد و خود

مهدی قزلی که یکی از نویسنده های بسیار خوب و

باسابقه است یا غلامرضا طریقی که یکی از شاعران

بزرگ ادبیات ماست، و خرده روایت یعنی همین،

یعنی آدمی که خیلی وقت ها فکر نمی کنید چنین

روایتی داشته باشد از گوشه و کنار محصولی ارائه

می دهد که شما اصلاً برایتان باورکردنی نیست.

احسان ناظم بکائی، نویسنده:

روایت ها ملموس و عاری از شعارزدگی است

روایت من برمی گردد به یک خاطره

قدیمی، زمانی که با پدر بزرگوارم،

که اسمش «بابا برمضون» بود،

می رفتیم مشهد. او و ورزشکار بود،

کشتی گیر بود و من را روی دوش

می گذاشت و زیارت می کردم. بعد هم که می رفتیم

سراغ خریدن سوغاتی و عکاسی کنار پرده هایی که

از حرم می کشیدند، بیشتر شرح همین حال و هوای

نوستالژیک دوره کودکی است.

درباره نوشتن چنین روایت هایی نکته مهم این

است که بشود حس را به درستی منتقل کرد، این

اهمیت زیادی دارد. برای امثال من که بارها

و بعد بشود که از آنجا برگردیم شهر خودمان، مشهد صد برابر بزرگ بود.

[...] یک بار توی همین مسیر برام قصه «پُل داش»

را تعریف کرد، سنگی که توی راه مشهد افتاده بود

کنار جاده، آن وقت ها که مسافرها از قله پای پیاده

می رفتند زیارت. تعریف کرد که هرکس رد می شد،

یک هل به سنگ می داد، یک قدم پیشش می برد،

هرکس با هر نیتی... «پِل داش» یعنی «سنگ کنار

راه»، «سنگ توی راه». به «رفیق خوب و همراه»

هم توی ترکی می گویم «پِل داش»؛ انگار یک جور

امام رضای جمع و جور و پنهان آدم ها کجاست؟

ولی مگر چنین چیزی ممکن است؟! پس تکلیف

داستان میلیون ها آدمی که هرساله به مشهد

می آیند چه می شود؟! داستان مجاوران و عابران

هرروژه چطور؟! راستش، گمان می کنم نویسنده ها

پشت سنگر مقدس مآبی و ایدئولوژی بایسندگی کردن

به یک مشت احساس تکراری ظلمی آشکار

است. از آن طرف، پیشینه این جور کارها در عالم

به اصطلاح ادبیات و کتاب و داستان آن قدر

افتضاح است که آدم، هربار به این فکر می کند

که کار ملموس استخوان داری درباره ارتباط آدم ها

با امام رضا^(۸) وجود ندارد، ترجیح می دهد کاری

نکند و سکوت کند.

استاندار خراسان رضوی درباره نسخ خطی فارسی

موجود در کشورهای همسایه و آسیای میانه گفت:

«گاهی خطر از بین رفتن این نسخ جدی است؛ در

چنین اوضاعی، می توان تفاهماتی فرهنگی با این

کشورها، از جمله افغانستان، انجام داد.»

غلامحسین مظفری، در دیدار با غلامرضا امیرخانی،

رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی

ایران، با اشاره به اهمیت حفظ میراث مکتوب تمدنی،

گفت: «نسخ خطی ارزشمندی در افغانستان

وجود دارد که در معرض نابودی و خطر هستند.

بسیاری از کتاب هایی که موزه هرات در اختیار دارد

مربوط به حوزه تمدنی خراسان است.»

استاندار خراسان رضوی، با بیان اینکه می توان با

کشورهای همسایه و آسیای میانه برای تهیه نسخه های

از نسخ خطی فارسی موجود در آن کشورها همکاری

کرد، بیان کرد: «تجربه موفقی از سفر هیئت اقتصادی و

فرهنگی خراسان رضوی به پاکستان و ازبکستان

داریم که طی آن تفاهم نامه های تجاری متعددی امضا

و برخی از آن ها به قراردادهای بزرگ اقتصادی تبدیل

شد. به یاد بزنند، با گسترش همکاری های اقتصادی،

تعاملات فرهنگی نیز تقویت خواهد شد.»

وی خاطرنشان کرد: «با توجه به سفر اتی والی هرات

به خراسان رضوی، می توان زمینه اعزام تیمی از ایران

را به آنجا فراهم کرد.»

قزلی، و احسان ناظم بکائی، نویسنندگانی که معرفی